

TARİHTEN GELEN MİRAS

İklimine dost rüzgarı, denizine yoldaş dalgası, geçmişine aşına dili olmalı bir yurdun. İnsanı, doğasıyla, kültürüyle barışık yaşamalı millet denilen en geniş aile. İşte bu barışıklık da ancak ve ancak dilin canlılığı ve tarihiyle sağlanır. Dil, iletişimin en temel unsuru değil sadece, aynı zamanda hayat denen yolculuğun da en yakın tanığı.

İnsan doğduğunda en evrensel dili kullanır, ağlamak. Bütün bebekler ağlayarak anlatırlar dertlerini. Bu ortak dil, tüm dünya annelerinin manevi sözlüğünde “Bebeğimin bana ihtiyacı var.” anlamına gelir. Zaman içerisinde ise anlamak ve anlaşılacak çabasıyla içine doğduğu ülkenin dilini öğrenir insan oğlu. Annesinden öğrenir ya her insan konuşmayı, işte o yüzden ana dilidir ilk öğrendiği dil ve bu dile kendi dilimiz deriz. İnsan, kendi dilinde düşünür, kendi dilinde konuşur, kendi dilinde yazar, kendi dilinde sevdalanır, kendi dilinde yaşar. Bir Türk genci olarak çok zengin bir dil ile büyüdüğüm için şanslı hissediyorum. Mutluluğumuzu, üzüntümüzü, acımızı, aşkımızı, sevgimizi, kısacası tüm duygularımızı ifade etmenin farklı yüzlerce biçimini barındıran Türkçemiz; asırlar boyunca pek çok millet tarafından kullanılmış köklü bir dildir.

Türk Dili ve Edebiyatı dersinde duyduğum bir söz var: “Türkçe ağızda annemin ak sütü gibidir.” Yahya Kemal Beyatlı'nın bu sözü bir insanın ana dilini bu kadar sevmesi ilk önce çok ilginç geldi bana ama Türkçe üzerine biraz araştırma yapınca anladım ki, bizim dilimiz çok eski, çok köklü, çok şiirsel, çok sevilesi bir dil. Her şeyden önce tarih kadar eski Türkçe, tarihin kendisiyle yaşıt yani.

Dilimizle ilgili tarihe bir yolculuk yaptığımda karşıma çıkan ilk kaynak Divanu Lüğati't Türk oldu. 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmud tarafından Bağdat'ta yazılmış olan bu eser, Türk dilinin ilk ansiklopedik sözlüğüdür. Yabancılar Türkçeyi öğretmek, Türk dilinin zenginliğini göstermek için yazılmış bir eserdir. Elbette merak ettim, ta o zaman bir sanatçı neden dilinin zenginliğini ispat etmek ister? Sebebi beni derinden etkiledi. Kaşgarlı Mahmud'un ne kadar ön görülü bir sanatçı olduğunu o zaman anladım. Türkçeyi, Türkçemizi yabancı etkilerden korumak, çağdaşı şair ve yazarları Türkçeye yönlendirmek, Türkçe yazma konusunda bilinçlendirmek istemiş. Bugün dükkan isimlerinden teknik terimlere kadar yabancı işgali altında olan güzel dilimize bakıyorum ve diyorum ki, Kaşgarlı Mahmud'un kendine yüklediği misyonu devam ettirebilseydik keşke.

Divanu Lüğati't Türk; Türkçenin ilk sözlüğü, ilk dil bilgisi kitabı, İslamiyet Öncesi Sözlü Dönem ürünlerinin toplandığı tek kitap, ilk ansiklopedi... Türklerin kültür, gelenek, ağız

ve lehçelerini toplayan, yaşam biçimimiz hakkında bize cömert bilgiler veren bir hazine niteliğindedir bu eser, gerçek bir dil hazinesi. Eserde “Erdem başı tildir.” diyor. Yani erdemin en büyük göstergesinin dil olduğunu ifade ediyor. Bu sözü, Yahya Kemal’in sözüyle birlikte düşünüyor ve aralarında yüzlerce yıl olan iki Türkçe sevdalısının da aslında dile bakış açılarının neredeyse aynı olduğunu görüyorum. Divanu Lügati’t Türk, içinde barındırdığı bu ve bunun gibi pek çok söz, şiir, deyim ve atasözü ile dilimizin yapısı ve kullanımını hakkında bize önemli bilgiler veriyor.

Divanu Lügati’t Türk’ün günümüz Türkçesine de katkılarının büyük olduğu bilinmektedir. Böylesi güzel, duru ve zengin bir dile sahipken bazen, hatta sıklıkla diyebiliriz, maalesef yabancı kelime kullanma eğilimimiz var. Gerek teknolojik gelişmeler, gerek işin kolayına kaçmamız ve gerekse yeteri kadar duyarlı olmayışımız... Sayamayacağım kadar çok sebep olabilir ama sonuç maalesef tek: Türkçemiz can çekişiyor! Oysa çok şey yapabiliriz dilimizi korumak adına. Dilimizde olmayan yabancı kelimeler yerine öz Türkçe sözcükler kullanılabilir, Türkçe karşılık bulamadığımız kelimeleri ise Türkçenin yapısına uydurabiliriz. Neler yapılması gerektiğini büyüklerim elbette benden daha iyi bilir. Biz gençlere de çok iş düşüyor bu konuda. Emojilere, anlamsız kısaltmalara sığınmak yerine Türkçemizin o sıcacık kelimelerini kendimize yoldaş edinebiliriz. Dilimize yabancılaşmak bizi sadece köksüzlüğe götürür. Yüzyıllar önce yazılmış olan Divanu Lügati’t Türk’ün amacı yabancılara Türk dilinin zenginliğini göstermek değil miydi? O zaman dilimize bu yabancılaşma neden? Türk gençleri olarak bizlere düşen, gururlu tarihimize ve dilimize sahip çıkmaktır.

“Başka dile uymaz annemin sesi

Her sözün ararsan vardır Türkçesi”

demiş Ziya Gökalp. Tarihten gelen en değerli miras, en zengin ve en güzel dil Türkçemizdir.

“Tarihin tozu sayfaları” derler ya bazen, ben bu söylemi pek sevmiyorum. Ne öğrendiysek geçmişten öğrenmedik mi? Geçmiş değil mi bizi biz yapan, bugünümüze ışık tutan, geleceğimizi şekillendiren? Öyleyse sahip çıkalım geçmişimize, dilimize, kültürümüze; tozlanmasına izin vermeyelim, temiz ve taze tutalım.